

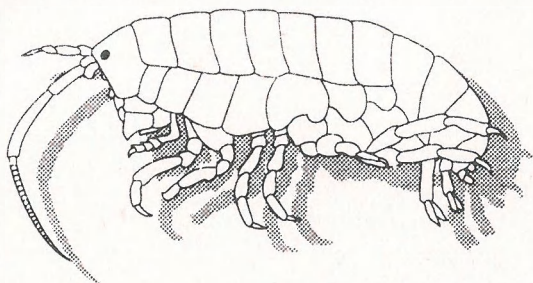
Afgiftekantoor Oostende

IZWO

ISSN 0773-3542

Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (vzw)
Institute for Marine Scientific Research
VICTORIALAAN 3 - B-8400 OOSTENDE BELGIUM
Tel. +32-(0) 59-321045 — Fax: +32-(0) 59-321046

7F

De Strandvlo

I Z W O vzw

Victorialaan 3

B-8400 Oostende

Driemaandelijks Tijdschrift
van **De Strandwerkgroep België**
Jaargang 17 nr. 1
Maart 1997

Periodiek van "De Strandwerkgroep", vereniging voor mariene biologie.
Verschijnt driemaandelijks.

Voorzitter: Francis KERCKHOF, Muscarstraat 14, 8400 Oostende. Tel. 059/50.72.94

Penningmeester, ledenadministratie & verkoop oude nrs. van De Strandvlo: Bart

VERHAEGHE, Zuidbroekstraat 11, 8600 Woumen. Tel. 051/50.23.46

Secretaris:

Redacteur: Ingrid JONCKHEERE, Kerkeweg 32, 8490 Snellegem. Tel. 050/81.37.68 of
058/52.19.46

Natuurhistorisch Archivaris: Jean-Paul VANDERPERREN, Hoogstraat 137, 1980 Zemst.
Tel. 015/61.07.81

Public Relations: Marie-Thérèse PANNEELS-VANHAELLEN, Lindegaarde 3, 1830 Machelen.
Tel. 02/251.86.56 in het weekend 058/51.86.15

Bestuursleden: Guido Rappé, Kapelstraat 3, 9910 Ursel. Tel. 093/74.39.68

Johan Mares, Rietmusstraat 4, 8400 Oostende. Tel. 059/70.24.63

Jan Haelters, A. Wybolaan 28, 8200 Brugge

Abonnementsprijs: 250,- BEF. Te storten op rek. 001-1091291-20, t.n.v. "De Strandwerkgroep" p/a B. VERHAEGHE (zie hoger). In Nederland kan gestort worden op postgiro 0222305 met vermelding "Strandwerkgroep België". Het lidgeld bedraagt 15 gulden.

Je kunt steunlid worden door storting van minimum 500,- BEF.

Jaargang 17 nr. 1

Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender.

Poezie

19910	Vanhaelen, M.-Th. Koksijde-strand na 3 herfststormen in 1996	1
19911	Vanhaelen, M.-Th. Eindejaarsexcursie in De Panne op 29 september 1996	11
19912	Udekem Acoz, C. 'd. Effets de l'hiver 1995-1996 sur les populations de <i>Liocarcinus vernalis</i> (Risso, 1827) et de <i>Diogenes pugilator</i> Roux, 1829 du sud de la mer du Nord (Crustacea, Decapoda)	12
19913	Mares, J. Vondsten op het Internet deel II	16
19914	Vanhaelen, M.-Th. Chinese wolhandkrab welkom hapje voor hongerige vogels op bevroren strand te Koksijde-Oostduinkerke	17
	Korte Mededelingen	22
		25
		27

WOORD VOORAF

Voor de leden die niet op de jaarvergadering aanwezig waren brengt deze eerste Strandvlo voor het jaar 1997 groot nieuws :

We hebben nu eindelijk ook een register op de eerste 15 jaargangen van De Strandvlo. Bij de bestuursmededelingen lees je hoe je een exemplaar kan kopen

en

onze vereniging is nu ook terug te vinden op het Internet. Het adres is <http://www.ping.be/~pin11375>. Wat je allemaal op onze site vinden kan lees je verder in dit nummer.

Er worden nogal wat activiteiten rond en over de zee gepland de komende weken, zo wordt de eerste 'Week van de zee' georganiseerd van 14-25 april. Voorlopig vinden de activiteiten vooral plaats aan de Middenkust. Voor volgend jaar wordt echter reeds gedacht de volledige kuststreek erbij te betrekken. De redactie selecteerde voor de leden van de Strandwerkgroep de interessantste gebeurtenissen.

Ook de 'Dag van de Aarde' op 20 april besteedt weer de nodige aandacht aan de zee. De Strandwerkgroep organiseert een excursie in de IJzermonding. (zie excursiekalender).

Verder lees je in dit nummer dat de populaties van *Diogenes pugilator* en *Liocarcinus vernalis* in ons kustgebied na twee strenge winters bijna volledig verdwenen zijn, het verslag van de eindejaarsexcursie en heel wat waarnemingen van de Westhoekstranden.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Laagwatertabel Oostende /april, mei, juni 1997 (weekends)

april		mei	
za 05/04	06.45-19.10	za 03/05	05.13-17.48
zo 06/04	07.37-19.57	zo 04/05	06.22-18.51
za 12/04	11.55	za 10/05	10.49-23.08
zo 13/04	00.12-12.41	zo 11/05	11.31-23.52
za 19/04	06.42-19.05	za 17/05	04.48-17.17
zo 20/04	07.23-19.39	zo 18/05	05.48-18.15
za 26/04	10.39-22.56	za 24/05	09.39-22.00
zo 27/04	11.19-23.37	zo 25/05	10.21-22.43
		za 31/05	03.35-16.06
juni		LW te :	
zo 01/06	04.44-17.22	Boulogne	43 min. vroeger
za 07/06	09.47-22.08	Calais	19 min. vroeger
zo 08/06	10.28-22.50	Duinkerke	9 min. vroeger
za 14/06	03.00-15.22	Nieuwpoort	2 min. vroeger
zo 15/06	03.55-16.18	Zeebrugge	8 min. later
za 21/06	08.37-21.02	Vlissingen	30 min. later
zo 22/06	09.22-21.47		
za 28/06	02.06-14.31		
zo 29/06	03.07-15.35		

Opmerking : Er wordt in deze tabel geen rekening gehouden met de zomertijd.

Het register

Eindelijk is het dan zo ver. Het register op de eerste 15 jaargangen van De Strandvlo is af. Het is een lijvig boekje geworden! Degenen die zaterdag 15 februari op de jaarvergadering aanwezig waren hebben reeds de kans gehad om een exemplaar te kopen. De niet aanwezigen kunnen het register bestellen bij Francis Kerckhof (adres zie binnenflap). Kostprijs : 200 fr + 50 fr verzendingskosten.

Milieubeweging vraagt aandacht voor 'Landschappen' op zondag 20 april 1997

Zevende uitgave van Dag van de Aarde in 135 Vlaamse gemeenten

Op zondag 20 april 1997 organiseert de Vlaamse milieukoepel Bond Beter Leefmilieu (BBL) in méér dan 135 gemeenten de 'Dag van de Aarde'. Met wandelingen, fietstochten en educatieve activiteiten vragen natuur- en milieuverenigingen, samen met duizenden mensen, aandacht voor de 'landschappen' in Vlaanderen.

Met al deze activiteiten sluit de Bond Beter Leefmilieu zich voor de zevende maal aan bij de wereldwijde 'Dag van de Aarde'. Als koepel van ruim 120 Vlaamse milieuverenigingen, wil BBL vandaag tonen op welke terreinen deze organisaties actief zijn. Via strandwandelingen, rivierafvaarten, natuurwandelingen en fietstochten in alle Vlaamse provincies hoopt de Bond Beter Leefmilieu aldus opnieuw ruim 20.000 mensen op de been te brengen. Het thema van de editie 1997 van Dag van de Aarde is 'Landschappen'.

Tijdens Dag van de Aarde wijzen natuur- en milieuverenigingen ons op de bedreiging van de landschappen in Vlaanderen. Denk maar aan versnippering door infrastructuur, bebouwing, landbouw en industrie; verontreiniging door menselijke activiteiten (huishoudelijk afvalwater, landbouw, verkeer,...); verzuring van de bodem door de massale uitstoot van zwavel- en stikstofverbindingen, vermesting doordat er meer voedingsstoffen (voornamelijk de landbouw) aan de bodem wordt toegevoegd dan de planten kunnen verwerken; verspreiding van milieugevaarlijke stoffen uit alle maatschappelijke sectoren; verontreiniging door afvalstoffen (zwerfvuil, afvalwater, storten,...); verontreiniging van het oppervlaktewater; verdroging doordat er te veel water uit onze grondlagen wordt onttrokken; verstoring door geluidshinder, hoofdzakelijk teweeg gebracht door het verkeer.

Toch is het niet allemaal kommer en kwel. Integendeel zelfs, op Dag van de Aarde maken we kennis met de diverse landschapstypes die Vlaanderen rijk is. In ruim 135 Vlaamse gemeenten wandelen en fietsen we langs onze kust, verkennen de duinflora, de polders, heuvels, valleigebieden,...

Ook de SWG organiseert een excursie op deze dag (zie excursiekalender).

Week van de zee 1997 - 14-25 april

Waar land en zee elkaar ontmoeten, daar kan het prachtig zijn!

Daar zoeken duizenden mensen op een warme zomerdag naar water en zand.

Onze kust heeft zon, zee, strand en duinen. De toeristen en de bevolking kunnen daarvan natuurlijk volop blijven genieten, maar graag verwijzen we ook op de rijkdom van een andere kust, een kust met een zeer gevarieerd aanbod van diverse biotopen en beleevingsmogelijkheden.

Daarom organiseert het Provinciebestuur West-Vlaanderen, Horizon Educatief vzw en de Koning Boudewijnstichting in samenwerking met de gemeentebesturen van Oostende, Bredene, De Haan en Oudenburg, de Vlaamse Milieumaatschappij, de toeristische diensten en tal van verenigingen de Week van de Zee '97 aan de Middenkust.

Voor alle informatie kun je steeds contact opnemen met het secretariaat van de 'Week van de Zee' op het openluchtcentrum 'Duin en Zee', Fortstraat 128 te 8400 Oostende (tel/fax 059/32.21.83)

Een selectie uit het programma :

Natuur- en milieu-markt

Op het openluchtcentrum 'Duin en Zee' staat van 14 tot 25 april 1997 een natuur- en milieumarkt opgesteld waar ook de Strandwerkgroep aan deelneemt.

Dinsdag 15 april 1997

Voordracht : Microscopische zeeorganismen en hun voedsel

door Dr. M. Tacks Vrije Universiteit Brussel

Laboratorium voor Ecologie en Systematiek

Afspraakplaats : Openluchtcentrum 'Duin en Zee'

Start : 9.30 tot 11.30 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Donderdag 17 april 1997

Voordracht : Mariene vervuiling

door Dr. C. Janssen Universiteit Gent

Vakgroep Toegepaste ecologie en milieubiologie

Afspraakplaats : Openluchtcentrum 'Duin en Zee'

Start : 13.30 tot 15.30 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Vrijdag 18 april 1997

Voordracht : Diversiteit van plant en dier in onze Noordzee

door Prof. Dr. F. Volckaert

Katholieke Universiteit Leuven

Laboratorium voor Ecologie en Aquacultuur

Afspraakplaats : Studieruimte Openluchtcentrum 'Duin en Zee'

Start : 13.30 tot 15.30 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Zaterdag 19 - zondag 20 april 1997

Zin in zee

Doorlopend : Begeleide natuurwandelingen in de streekbiotopen zee, strand, duin en de streek kust-polder. Toeren op de fiets, garnaalkruiers, verrassende bezoeken, kijken naar vogels, kunst op het strand, sfeer en groen animatie.

Het I.Z.W.O. gooit z'n ramen en deuren open, in de informatiestrand van de strandwerkgroep kan je terecht om kennis te maken met de 'mariene fauna en flora', Natuurreservaten 'Middenkust' houdt een helmplantactie, Natuurreservaten De Haan laat je genieten van het duinbos.

Het heemkundig museum 'De Ploate' en het Noordzeeaquarium stelt het stadsbestuur van Oostende gratis open voor het publiek.

Enzovoort...

De ontmoetingsplek van dit gebeuren is het openluchtcentrum 'Duin en zee', Fortstraat 128 te Oostende. Vanuit dit centrum kun je zelf een traject samenstellen en de kust beleven.

Zaterdag 19 april 1997 - zondag 20 april 1997

De 'Belgica' te gast in Oostende

De 'Belgica' meert aan in het houtvlotdok in Oostende. Je kan aan boord via een boeiende rondleiding kennis maken met het dagelijkse reilen en zeilen.

Afspraakplaats : Houtvlotdok ter hoogte van de Demeybruggen

Start : doorlopend tussen 10 en 12 uur/14 en 16 uur

Zaterdag 19 april 1997

Rijksstation voor zeevisserij

Begeleid bezoek aan het Rijksstation voor zeevisserij

Afspraakplaats : Ankerstraat 1 te Oostende

Start : 10 uur 30 of 14 uur.

Zaterdag 19 april 1997

Symposium 'Een aankoopbeleid voor de Kustduinen'.

Organisatie : De Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw en het Wereld NatuurFonds

Afspraakplaats : Openluchtcentrum 'Duin en Zee', Fortstraat 128 te Oostende

Start : 9 uur 30

Programma :

9 uur 30

Onthaal

10 uur

Inleiding

- is er nood aan een aankoopbeleid ?
- Visie Kustwerkgroep : Guido Vandenbroucke
- Visie AMINAL , Afdeling Natuur : Jean-Louis Herrier

- 11 uur ■ bescherming van de kustduinen in Frankrijk : E. Dubaille
(Conservatoire de l'Espace Littoral et des Rivages Lacustres)
Debat
- de Vlaamse Minister van Leefmilieu en Tewerkstelling : Theo Kelchtermans
- de Vlaamse Minister van Openbare Werken, vervoer en R.O. : Eddy Baldewijns
- de Bestendige Afgevaardigde voor Leefmilieu (Prov. W.-VI.) : Jan Durnez
- Parlementairen : Jan Loones (Senator en Schepen van Koksijde)
- Vera Dua (Lid van de Leefmilieucommissie van het Vlaams Parlement)
- de Natuurbehoudsorganisaties : John Van Gompel (Voorzitter van de Kustwerkgroep, ondervoorzitter Natuurreservaten vzw)
- Moderator : Gunther Vanpraet (Het Nieuwsblad)
- 12 uur 30 broodjesmaaltijd
- 14 uur terreinbezoek in de Oostvoorduinen in Oostduinkerke o.l.v. William Slosse : een illustratie van de knelpunten in een waardevol duingebied dat beschermd is door het duinendecreet : overbeweiding, vermesting, verstruweling ...
- Info : Kustwerkgroep : 051/54.52.44
Horizon Educatie vzw : 59/32.21.83

Zondag 20 april

Wat leeft er nog aan onze kust ?

Oostendse strandwandeling

Organisatie : Marien Ecologisch Centrum

Afspraakplaats : Marien Ecologisch Centrum, Langestraat 99 te Oostende

Start : 10 uur

Info : 059/80.67.66

Dinsdag 22 april 1997

Voordracht : Dieren in en op de bodem van de Noordzee

door Prof. M. Vincx

Universiteit Gent

Sectie Mariene Biologie

Afspraakplaats : Studieruimte Openluchtcentrum 'Duin en Zee'

Start : 9.30 tot 11.30 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Voordracht : Van korrel tot zandbank

door Lic. Van Lancker

Universiteit Gent

Renard Centrum voor Mariene Geologie

Afspraakplaats : Studieruimte Openluchtcentrum 'Duin en Zee'

Start : 13.30 tot 15.30 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Donderdag 23 april 1997

Voordracht : Kwaliteit van de Noordzee

door Dr. Ir. W. Vyncke en Drs. P. Roose

Afspraakplaats : Openluchtcentrum 'Duin en Zee'

Start : 20 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Vrijdag 24 april 1997

Voordracht : Toestand van de huidige zeevisserij

door Dr. Ir. R. De Clerck

Rijksstation voor Zeevisserij

Afspraakplaats : Rijksstation voor Zeevisserij, Ankerstraat 1 te Oostende

Start : 9 uur 30 tot 11.30 uur

Organisatie : Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek

Toegang : gratis

Zaterdag 26 april 1997

Symposium : Zeevogels en vervuiling op zee

Organisatie : B.M.M.-Noordzee

Afspraakplaats : Openluchtcentrum 'Duin en Zee', Fortstraat 128 te Oostende

Start : 10 uur

Programma :

10 uur Tal van wetenschappelijke instellingen en universiteiten geven een overzicht van hun werkzaamheden tijdens het afgelopen decennium.
Thierry Jacques (B.M.M.), Claude Joiris (V.U.B.), J.M. Bougueneau, Henk Offringa (Instituut voor Natuurbehoud),.....geven verhelderende lezingen

Dit is enkel een greep uit de vele activiteiten die plaatsvinden tijdens de week van de Zee. Voor het volledig programma kan u terecht op het telefoonnummer van Horizon Educatief vzw 059/32.21.83 tussen 14 en 16 uur.

AANDACHT !

Vind je in dit nummer een overschrijvingsformulier dan heb je waarschijnlijk je lidgeld nog niet betaald. Dit is dan ook meteen het laatste nummer van de Strandvlo dat je ontvangt!

Nummers van de Strandvlo worden maar 4x per jaar verstuurd, zo is het mogelijk dat, wanneer je pas later in het jaar je lidgeld betaalt, je eventjes moet wachten vooraleer je de reeds uitgegeven boekjes van deze jaargang ontvangt.

Excursiekalender

Zaterdag 5 april tot en met zaterdag 12 april : Meerdaagse excursie naar Bretagne, omgeving van Le Croisic

Zondag 20 april : Dag van de Aarde - Nieuwpoort : IJzermonding.

Afspraak : om 10 uur Halve Maanstraat (nabij Koninklijke Baan, ± 1 km ten noorden van het Albert-I-monument)

Zaterdag 24 mei : De Haan : strandexcursie in samenwerking met Natuurreservaten De Haan

Afspraak : om 10 uur Rode-Kruispost midden op de dijk

Zaterdag 23 augustus : Koksijde : Schipgat : schelpentocht voor kinderen en andere geïnteresseerden

Afspraak : om 10 uur 30 parking Elisabethplein, oostelijk einde van de dijk

Zaterdag 20 september : Doel : slikken- en schorregebied (ganse daguitstap onder leiding van Manu Dumoulin)

Afspraak : om 10 uur 30 pleintje dijk, recht tegenover het haventje van Doel - lunchpakket voorzien, laarzen meebrengen !!!

Namiddag : mogelijkheid tot fossielenzoektocht in de opgespoten terreinen

Zondag 19 oktober : Knokke : het strand richting het Zwin en Cadzand

Afspraak : om 10 uur oostelijk einde van de zeedijk te Het Zoute

Zaterdag 20 december : De Panne : het Westhoekstrand tot de landgrens (Bray-Dunes)

Afspraak : om 10 uur 30 einde Dynastielaan op het zeedijkje

** In geval van zeer slecht weer, verlaten we vlugger het strand en kunnen we (vrijblijvend) een museum bezoeken.*

Voor praktische informatie i.v.m. bovenstaande uitstappen kun je steeds terecht bij M.-Th. Vanhaelen, Lindegaarde 3, 1830 Machelen. Telefoonnummer tijdens de week 02/251.86.56 in het weekend 058/51.86.15.

Poëzie

De Zee

De zee is heel veel water
Dat stroomt en klutst en draait
Zeilen ja dat gaat er
Als er een windje waait
Doorzichtige gevallen
Slingers, groen en geel
Opgeblazen purperen kwallen
De zee heeft er zo veel
Maar bovenal is de zee koude soep
Bovenal is de zee koude soep

De zee is vol gevaren
Ook voor wie haar bemint
Met haar woeste baren
vermoordde zij menig kind
De zee zegt nooit eens piep
Of boe, of bah of tralala
Tenzij in het geniep
Dan zingt zij zelfs van hopsasa

De zee kust de kust
Met de mond vol vis
De kust die dit lust
Weet niet wat kussen is
De zee is zo diep
oe, oe, oe
De zee is zo diep
Oe, oe, oe

Tekst : Kamagurka

op de CD : Kamagurka - Liedereren

Uitvoerders : Guido Naessens en Johan Desmedt

De Schaar 1994. ISBN 907-36191-80

Koksijde-strand na 3 herfststormen in 1996

M.-Th. Vanhaelen

We konden niet lang uitblazen na de twee zomerstormen (Vanhaelen, 1996) want heel vlug was er weer boeiend speurwerk te verrichten op het strand; we kregen immers 3 herfsttempeesten cadeau !

Het aanspoelsel was telkens zo overvloedig, dat ik me beperk tot het bespreken van de meest karakteristieke vondsten van elke storm, bijvoorbeeld zeer talrijke, zeldzame of levende soorten.

Eerste herfststorm : 13 september 1996 : hevige Noordwestenwind

Waarnemingen : 15-9 (KOK), 16-9 (KOK) en 17-9 (ODK)

- In de vloedlijn lag vooral veel rommel, waaronder een hele garderobe die al een tijd in zee had vertoefd, want alle soorten schoeisel, sjaals, polo's en petjes zaten vol kolonies zeeden, zeedraad, zeecypres, gekromde zeeborstel, enz....
- Als mollusken vielen vooral veel golfbrekerbewoners op : 100-den levende mossels, *Mytilus edulis*, meer dan 300 Japanse oesters, ± de helft levend en enkele 100-den gevlochten fuikhorens waarvan slechts één met stervend dier.
- In het medio-litoraal kropen 5 fluwelen zeemuizen, *Aphrodite aculeata* in kellen vol zeedennetjes en gezaagde zee-eik. Ook drie kolonies dodemansduin, *Alcyonium digitatum* lagen ertussen; één was opmerkelijk vers en groot : ± 10 cm x 5 cm x 1,5 cm.
- Wat lager was een zalm aangespoeld ! De kop was nog intact, maar al het vlees was bijna tot op de graat afgepikt ! (Een culinair feestje voor de meeuwen !) De totale lengte bedroeg 65 cm.
- De mooiste vondsten deed ik bij de eblijn : in kluwens hydropoliepen leefden 15 gewone pissebedden, *Idotea baltica* en 1 exemplaar van een andere pissebed *Idotea spec.* en bij het opschudden en omkeren van verse bruinwieren sprongen een 100-tal

strandvlooiën, *Talitrus saltator* (fig. 1.) in het rond. De pissebedden hadden opvallend mooie kleuren : 6 waren zo groen als darmwier; van de 9 licht- tot donkerbruine dieren waren er 3 volledig gespikkeld en 3 hadden witte vlekken op middenrug en langs de zijden. (Terloops weze hier gezegd dat, bij het vinden van verse en levende organismen, best dadelijk de kleur beschreven wordt, want deze verdwijnt of verandert meestal zéér vlug.)

- Tussen het talrijk aangespoelde bruinwier, vielen vooral zeer veel verse knotswieren, *Ascophyllum nodosum* op. Een gezaagde zee-eik zat vast op een oude *Patella vulgata*.
- Bij de schaaldieren telde ik ondermeer 37 dode helmkrabben *Corystes cassivelaunus*: 24 mannetjes en 13 vrouwtjes.

Tweede herfststorm : 28 en 29 oktober 1996 : zuidwesterstorm (10 Beaufort)

Waarnemingen : 30-10, 31-10, 1-11, 2-11 en 3-11 te Koksijde

- Na deze zware storm zorgden vooral de Solenidae voor de verrassing : in 5 dagen raapte ik 137 *Ensis arcuatus*, 5 *Solen marginatus* en 2 *Ensis minor*. Het betrof hier telkens zeer verse lege doubletten. Het intensief zoeken tussen de bergen *Ensis directus* (lengte tot 17,3 cm) in de omgeving van de golfbrekers loonde dus de moeite!
- De opvallendste bivalve was wel de tapijtschelp : vele 1000-den grote doubletten *Venerupis senegalensis* sierden het strand; ik kon er 2 levende observeren.
- De afgeknotte gaper is aan een come-back bezig, nadat ze de laatste jaren wat zeldzamer aangespoelde : er lagen 8 levende en 24 verse, lege doubletten *Mya truncata*. Ook één vers *Mya arenaria*-doublet vond ik vrij dicht bij de eblijn.
- Op 30-10 had ik reeds 484 lege fuikhorens, *Nassarius reticulatus* opgeraapt, maar ik schat dat er wel 650 lagen! De volgende dagen vond ik er nog een 300-tal. Verse eikapseltjes met dooier van deze soort lagen er ook talrijk na deze storm.
- *Spisula subtruncata*, de geknotte strandschelp was de talrijkst levend aangespoelde soort : de eerste twee dagen noteerde ik telkens + 100.000 levenden!

- Weinig schaaldieren waren gestrand; toch viel mijn oog op 2 dode gewimperde zwemkrabben, *Liocarcinus arcuatus* en één schildje van deze soort. Zeer eigenaardig was de vondst van meer dan 20 juveniele *Pagurus bernhardus*, heremietkreeftjes in fuikhorens, doch er was geen enkele kleine heremiet, *Diogenes pugilator* te bespeuren.
- Ditmaal waren de roodwieren het opvallendst, met een 6-tal soorten, waaronder enkele 100-den toefjes *Plocamium cartilagineum*, het kammetjeswier, dat de voorbije zomer bijna nooit gevonden werd op het strand.

Derde herfststorm : 30 november 1996 : hevige westerstorm

Waarnemingen : 30-11 en 31-11 te Koksijde

Drie zware afzettingslijnen werden gecontroleerd.

- Ditmaal was *Venerupis senegalensis* nog veel talrijker over het ganse strand verspreid : 10.000-den grote, verse lege doubletten, sommigen tot 6 cm breed kon je bewonderen.
- En ook de afgeknotte gaper was weer goed vertegenwoordigd met 1 levende en 43 verse doubletten.
- De meeste messen lagen nu opgestapeld tegen het lange strandhoofd bij 't Vissersmonument. En opnieuw lag er 1 dubbel vers klein tafelmesheft en 1 dubbele verse messchede; 25 grote zwaardscheden konden eveneens van tussen de massa Amerikaanse zwaardscheden gehaald worden.
- In de vloedlijn vóór de Schipgatduinen bemerkte ik plots tussen een allegaartje van bivalven één verse lege gedoornde hartschelp, *Acanthocardia echinata* en ... nog geen 200m verder lag er weer zo een doublet ! Hun afmetingen : 5,7 cm x 5 cm en 4,8 cm x 4,5 cm.
- Alle fuikhorens oprapen, was weer onbegonnen werk ! Na 447 stuks hield ik het voor bekeken (sport genoeg gedaan!) en schatte (na mijn tocht) het aantal gestranden op minstens dubbel zoveel, zowat een 1000-tal dus. Eén levende *Nassarius*

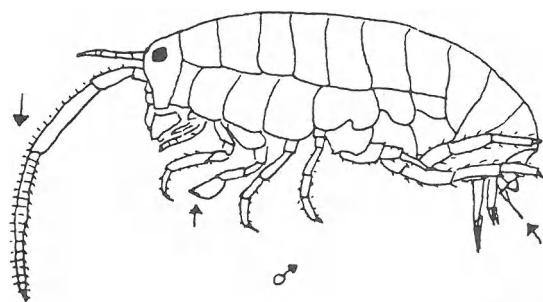
reticulatus en één horentje met een vers dode *Diogenes pugilator* zaten tussen de verzamelde exemplaren.

- Om te besluiten kan die ene vis er nog wel bij : een dode paling, *Anguilla anguilla* van 90 cm.

Zo zien we dat, naargelang de windrichting en -sterkte, de accenten na iedere herfststorm anders lagen. Bovendien bieden de andere seizoenen nog meer afwisseling in specifiek stormaanspoelsel (zie Vanhaelen, 1996). Daarom wachten we nu ongedurig op de eerste zware stormen na de extreem harde winter 1996-1997. Na het witste en koudste winterstrand dat ik ooit zag (februari 1985 was ook niet te versmaden!) zullen er hoogstwaarschijnlijk zeeorganismen op het strand belanden, die we ook niet zo gauw te zien krijgen.

Literatuur

Vanhaelen, M.-Th., 1996. Veel leven op het Koksijds strand na 2 stormen tijdens de zomer 1996. De Strandvlo 16(4) : 142-148.

**Lindegaarde 3
1830 Machelen**

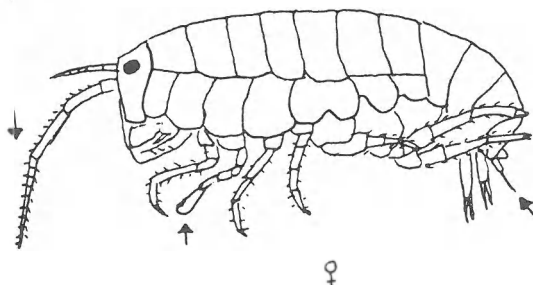

Fig. 1 *Talitrus saltator*

Figuren uit : fig. 1. *Talitrus saltator*. Tabellenserie van de Strandwerkgemeenschap. W. Dekker, 1978

Eindejaarsexcursie in De Panne op 29 december 1996

M.-Th. Vanhaelen

Het leek ditmaal een hopeloze onderneming te worden, daar de kuststreek vanaf 27 december plots met een dikke laag sneeuw en ijs bedekt werd. Het vroom dat het kraakte. En toch was er een opkomst van 11 dapperen. De dijkhelling leek eerder een kilometers-brede, ononderbroken gladde 'schuif-af'. De vloedlijn was reeds ± 50 cm hoog (bevroren schuim) en het strand zat ook al voor 4/5 onder het ijs.

Tot onze verrassing vonden we op een gevrijwaarde zandstrook in het litoraal een afzetting met de eerste winterslachtoffers :

- ± 100 nog levende fuikhorens, *Nassarius reticulatus*
- een 100-tal zaagjes *Donax vittatus* met bevroren, stervend dier
- een paar 10-tal witte dunschalen, *Abra alba* met bevroren, stervend dier
- enkele tere platschelpen, *Tellina tenuis*, eveneens stervend of dood
- 2 kleine kokkels, *Cerastoderma edule*, levend !
- tussen de *Ensis directus* : enkele met vleesresten

We vonden slecht 4 *Ensis arcuatus* (lege dubletten), 1 dood breedpootkrabje en 2 dode vrouwelijke helmkrabben. Voorts lagen er een aantal snavels van *Sepia officinalis*. Na een goed zeekattenjaar en een grote sterfte in de soort (juni 1996) zijn de snavels blijkbaar stilaan samengedreven en in De Panne gestrand, want Koen Verschoore vond er hier al veel, de laatste tijd.

Van enkele meegenomen nog levende mollusken waren de zaagjes het vlugst dood (na een paar uur); de fuikhorens probeerden na ontdooing nog een dag om hun voetspier uit te spreiden en om te kruipen, doch dit lukte niet meer : de anders zo soepele, elastische spier leek nu eerder op taai rubber ! Ofwel werden de diertjes zo plots verrast door de vorst dat ze zich niet meer tijdig diep in hun horen konden terugtrekken, ofwel is hun zeer klein operculum niet 'vorst-dicht'. Waarschijnlijk leefden de bevroren dieren ook niet diep genoeg in zee.

Wat me vooral verbaasde : de kokkeltjes hadden geen last gehad van het vriesweer : ze bleven nog enkele weken leven in een bodempje zeewater; de ene gedurende 13 dagen, de tweede hield het 17 dagen uit !

Alles bij elkaar waren dit toch nog mooie waarnemingen !

Lindegaarde 3
1830 Machelen

Effets de l'hiver 1995-1996 sur les populations de *Liocarcinus vernalis* (Risso, 1827) et de *Diogenes pugilator* Roux, 1829 du sud de la mer du Nord (Crustacea, Decapoda)

Cédric d'Udekem d'Acoz

Le crabe *Liocarcinus vernalis* (Risso, 1827) est très voisin de *Liocarcinus holsatus* (Fabricius, 1798) et les deux espèces ont très souvent été confondues par le passé. *L. vernalis* a été signalé pour la première fois en mer du Nord, sur la côte belge, par d'Udekem d'Acoz & Rappé (1991). Le premier signalement certain belge remonte à l'année 1989 mais il existe un signalement incertain remontant à 1983 (Rappé, 1983 comme *Liocarcinus marmoreus*; cfr d'Udekem d'Acoz, 1992). L'espèce a été trouvée à partir de 1991 sur la côte néerlandaise par Adema (1991). Le moment auquel *L. vernalis* a fait son apparition en mer du Nord n'est pas connu mais l'espèce était très abondante en 1990. L'espèce a été commune jusqu'en 1995, apparemment avec certaines fluctuations. Il y eu une régression possible des populations en 1991 : cette année-là seuls des individus jeunes ont été observés à la côte et surtout en automne; cette régression serait lié à l'hiver 1990-91 qui fut moyennement rigoureux (d'Udekem d'Acoz, 1992). Ensuite il semble que l'on aie assisté à un développement continu des populations, des individus de toutes tailles ayant été observés en de nombreuses localités. Des adultes de cette espèce ont alors été trouvés à Knokke-Heist (Duinbergen) [9.viii.1994 et 24.x.1996]. Précédemment, cette espèce n'était connue de cette localité que par 2 très petits juvéniles recueillis en 1991 et l'espèce y était certainement absente ou rarissime dans les années 70 et 80 (d'Udekem d'Acoz, 1992).

Au cours de l'hiver 1995-1996 le nombre de jours de gelées a été particulièrement élevé (sans que l'on observe pour autant des températures extrêmement basses). C'est le premier hiver vraiment rigoureux des années 90. Pendant cet hiver, des milliers de *Liocarcinus vernalis* furent trouvés morts sur les plages belges, les cadavres de *L. vernalis* étant beaucoup plus nombreux que ceux de *L. holsatus*; cfr Vanhaelen (1996). Ensuite, *L. vernalis* n'a plus été observé sur les plages belges pendant le reste de l'année 1996 (Vanhaelen, 1996; observations personnelles). Il est possible que cette espèce méridionale aie été éliminée complètement des eaux belges, ou du moins des eaux côtières. Il n'est cependant pas impossible que l'espèce soit parvenue à survivre dans les

eaux belges situées loin des côtes. Dans ce contexte, il convient de signaler les faits concernant un autre crabe méridional, *Necora puber* (L.). De nombreux cadavres de *N. puber* ont été trouvés échoués sur les plages belges pendant l'hiver 1995-1996; ensuite l'espèce n'a presque plus été observée sur la plage (seulement une carapace trouvée à Koksijde le 27.xii.1996 et, un chélopède et une patte trouvés à Koksijde le 12.01.1997, M. Th. Vanhaelen, comm. pers.). Cependant, l'espèce est probablement restée relativement fréquente dans les eaux belges situées loin des côtes. En effet, j'en ai trouvé 3 individus de taille moyenne dans l'estomac de *Gadus morhua* L. que j'ai pêchés à la ligne sur des épaves situées au large de la côte belge le 16.xi.1996.

Les populations de *L. vernalis* des Pays-Bas ont subi une évolution très similaire à celle des populations belges. L'espèce a été observée régulièrement sur les plages (Oostkapelle, Hoek van Holland, Katwijk, Noordwijk) entre 1991 et 1995 mais plus ensuite (données du "Centraal Systeem" communiquées par J. Verkuil et J.P.H.M. Adema). L'espèce est par contre parvenue à se maintenir dans le Boulonnais, c'est-à-dire dans la partie la plus orientale de la Manche. Le 03.viii.1996, j'en ai observé 6 ou 8 exemplaires adultes vivants à Boulogne-sur-Mer au sud de la Pointe de la Crèche (Digue Nord). Ces exemplaires ont été trouvés dans les filets de pêcheurs de crevettes pêchant devant la plage à environ un mètre de profondeur.

Ces données confirment l'hypothèse que j'avais formulée précédemment (d'Udekem d'Acoz, 1992), selon laquelle *L. vernalis* ne serait présent ou commun en mer du Nord que lors de certaines années favorables. Dans ce contexte, il faut signaler que j'ai récemment pu examiner quelques échantillons anciens additionnels (apparemment collectés au dix-huitième siècle) de *Liocarcinus* belges du groupe *holsatus*. Ces spécimens conservés en alcool (en parfait état) dans le musée de zoologie de l'Université de Liège portent simplement la mention "Ostende". Ces spécimens sont identifiés comme *Portunus holsatus* (une quinzaine d'exemplaires, numéros de registre 6474 et 6475) et *Portunus marmoreus* (7 exemplaires, numéro de registre 6473) [les *Liocarcinus* étaient autrefois inclus dans le genre *Portunus*]. Tous ces spécimens sont correctement identifiés (à part un chélopède détaché dans le tube de *L. marmoreus* et qui appartenait sans doute à un *L. holsatus*) et il n'y a pas de *L. vernalis* comme je l'avais espéré.

Adema (1994) pense que la présence de *Liocarcinus vernalis* dans le nord de l'Europe n'est pas naturelle. Selon lui, l'espèce aurait été apportée dans le nord de la France avec des huîtres portugaises et se serait répandu de là vers le sud de la mer du Nord. Je

considère cette hypothèse comme hautement improbable. *L. vernalis* est une espèce de fonds sableux (surtout de sable pur) et n'a jamais été observé en association avec des huitres. D'autre part, en cas de transport, les huitres sont normalement maintenues hors de l'eau et les capacités de résistance à l'émersion de *L. vernalis* sont limitées (même si elles sont supérieures à celles de *L. holsatus*). Enfin, la distribution de *L. vernalis* sur les côtes des Pays-Bas, de Belgique et de France semble presque continue, l'espèce étant presque toujours observées là où il y a des biotopes favorables. En d'autres termes, la distribution de *L. vernalis* ne présente aucune discontinuité anormale permettant de supposer qu'elle n'est pas naturelle. Je l'ai trouvé en de nombreuses localités belges : Duinbergen, Zeebrugge ouest, Wenduine, De Haan, Oostduinkerke, De Panne et, tout le long des côtes françaises de la mer du Nord, de la Manche et de l'Atlantique : Bray-Dunes, Cap Gris-Nez, Boulogne-sur-Mer, Blonville, Cabourg, Utah Beach, Pirouplage, Saint Lunaire (près de Dinard), St Jacut, Pointe de la Garde (près de St Cast-le-Guildo), Erquy, Le Verdelet, plage des Blancs Sablons (au nord de Le Conquet), plage de l'Aber (à l'est de Morgat), Trez Bellec, Pointe Mousterlin (près de Concarneau), Cap Feret (près d'Arcachon).

Diogenes pugilator (Roux, 1828) est une autre espèce méridionale présentant des fluctuations de populations considérables dans le sud de la mer du Nord et pouvant être absente de cette mer pendant de longues périodes (Laporte et al., 1985; Adema & Faasse, 1992; d'Udekem d'Acoz, 1992). En 1995, *D. pugilator* fut exceptionnellement abondant en été et en automne sur la côte belge (observations personnelles). Au cours de cette même année 1995, *D. pugilator* atteint l'île frisonne d'Ameland (nord des Pays-Bas) alors que précédemment l'espèce n'avait jamais été trouvée aussi au nord (données du "Centraal Systeem"). Le 16.ii.1996, j'ai observé des centaines de *D. pugilator* échoué haut sur la plage à Oostduinkerke (Groenendijk). La plupart des spécimens étaient encore vivants mais ils étaient en très mauvaise santé, beaucoup pouvant à peine bouger. Certains spécimens ont été apportés à l'aquarium de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique où ils ont repris vie et ont encore vécu pendant plusieurs mois. Vanhaelen (1996) signale également de nombreux exemplaires morts à Oostduinkerke en janvier et février 1996. Après l'hiver 1995-1996, l'espèce n'a pas totalement disparu sur la côte belge mais elle est devenue très rare. Les signalements belges de *D. pugilator* en été et en automne 1996 sont les suivants : Koksijde (Schipgat), 31.viii.1996: 2 exemplaires vivants, J. Mares coll.; Oostduinkerke (St. André), 17.xi.1996: 2 exemplaires vivants, Strandwerkgroep coll.. Aux Pays-Bas, *D. pugilator* a peut-être disparu en 1996 car le Centraal Systeem ne contient pas de signalements de cette espèce pour cette année (lettre de J. Verkuil du 27.xi.1996). Par contre *D.*

pugilator est resté commun dans le Boulonnais car j'en ai trouvé 6 ou 8 grands exemplaires vivants à Boulogne-sur-mer, ensemble avec *L. vernalis*.

L'évolution des populations de *Liocarcinus vernalis* et de *Diogenes pugilator* mérite un suivi attentif dans les années à venir.

Summary

As a consequence of the severe winter 1995-1996, the grey swimming crab *Liocarcinus vernalis* apparently disappeared from the Southern North Sea, at least from the waters close to the shore. In the same period, most specimens of the sand hermit crab *Diogenes pugilator* died in the area : only a very few specimens survived, and only on the western Belgian coast (the species was no longer found in the Netherlands). In 1995, before winter, both species were extremely abundant in Belgium and common in the Netherlands. In summer 1996 both species were still common at Boulogne-sur-Mer in the easternmost part of the English Channel.

Samenvatting

Als een gevolg van de harde winter '95-'96 zijn de populaties van de grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis* waarschijnlijk totaal uitgestorven in de zuidelijke Noordzee. Dat is zeker het geval in het kustgebied. Tijdens dezelfde periode stierf ook het grootste deel van de populaties van de kleine heremietkreeft *Diogenes pugilator* in de streek. Alleen een paar *D. pugilator* overleefden in België (Westkust). In Nederland werd de soort niet meer vermeld. In 1995 vóór de winter waren beide soorten zeer talrijk in België en algemeen in Nederland. In de zomer '96 waren beide soorten nog algemeen in Boulogne-sur-Mer in het oostelijkste deel van het Kanaal.

Remerciements

Je tiens à remercier vivement M. Loneux (Musée de Zoologie de l'Université de Liège) pour avoir mis ses collections à ma disposition et, J. Mares, M.-Th. Vanhaelen et J. Verkuil pour m'avoir communiqué une série de données.

Bibliographie

Adema, J.P.H.M., 1991. Een aanvulling op : "De krabben van Nederland en België" : De

- grijze zwemkrab, *Liocarcinus vernalis* (Risso, 1816) in de Noordzee gevonden. Het Zeepaard 51(5) : 110-115.
- Adema, J.P.H.M., 1994. Illegale vreemdelingen in Zeeland. Het Zeepaard 54(4) : 76-79.
- Adema, J.P.H.M., M.A. Faasse, 1992. De kleine heremietkreeft, *Diogenes pugilator* (Roux, 1828) (Crustacea, Decapoda, Anomura) weer in Nederland waargenomen. Het Zeepaard 52(3) : 53-58.
- Laporte, J., K. Wouters, G. Rappé, 1985. Strandvondsten van *Diogenes pugilator* langs de Belgische kust. De Strandvlo 5(2) : 39-42.
- Rappé, G., 1983. *Liocarcinus marmoreus* (Leach, 1814), een vergeten zwemkrab. De Strandvlo, 3(2) : 36-39.
- Udekem d'Acoz, C. d', 1992. Considérations générales sur *Liocarcinus vernalis* (Risso, 1827) et remarques sur sa présence en mer du Nord (Crustacea, Decapoda, Brachyura, Portunidae). De Strandvlo 11(4) : 84-100.
- Udekem d'Acoz, C. d', G. Rappé, 1991. Présence et abondance de *Liocarcinus vernalis* (Risso, 1816) dans la Baie Sud de la Mer du Nord (Decapoda, Brachyura, Portunidae). Crustaceana 61(1) : 95-99.
- Vanhaelen, M.-Th., 1996. Massaal aanspoelsel van krabbenschilden na de langdurige vorstperiode in de winter 1995-1996 aan de Belgische kust. De Strandvlo 16(3) : 94-96.
- Vanhaelen, M.-Th., 1997. Veel leven op het Koksijdse strand na twee stormen tijdens de zomer 1996. De Strandvlo, 16(3): 142-148.

Avenue du bois des collines 34
1420 Braine-l'Alleud

Vondsten op het Internet deel II

J. Mares

Deel 2 van de vondsten op het Internet. Er zullen vier websites besproken worden, nl. Die van het Smithsonian Institution Research Informatieon System (SIRIS) (tweemaal), het IZWO (opnieuw) en De Strandwerkgroep (!)

De lijst met interessante websites wordt niet meer herhaald, aangezien mensen die niet on-line zijn er niets aan hebben en de leden die wel een internet-aansluiting hebben, kunnen die lijst raadplegen op de website van De Strandwerkgroep

Titel: Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (IZWO).

Adres: <http://uc2.unicall.be/izwo/>

Taal: Engels

Bespreking: De website van het IZWO bevat naast de voorstelling van het IZWO, een kaartje hoe je er moet geraken, de leden van de raad van bestuur en de leden van het wetenschappelijk comité nog heel wat meer informatie. Zo komen de verschillende onderzoeksgroepen (Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee en Schelde-estuarium, Chemische Oceanografie, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Mariene Plantkunde, ...) aan bod, is er een lijst van alle individuele leden (naam, adres, onderzoeksgebied, ...), wordt er een overzicht gegeven van recente publicaties (IZWO Collected reprints en de IZWO Nieuwsbrief), kun je het reglement van de Dr. Edouard Delcix-prijs lezen en wordt er een overzicht gegeven van de werken in de bibliotheek (atlassen, bilbliografieën, nieuwsbrieven, rapporten, ...). Ieder zichzelf respecterende website heeft een lijst met links naar andere websites, het IZWO vormt hierop geen uitzondering.

Al deze informatie wordt op dezelfde overzichtelijke manier gepresenteerd als bij het Rijksstation voor de Zeevisserij; het werd trouwens door dezelfde persoon gemaakt.

Titel: Smithsonian Institution Research Information System (SIRIS)

Adres: <http://www.siris.si.edu/>

Taal: Engels

Bespreking: Zeer uitgebreide databases die kunnen geraadpleegd worden. In totaal zijn het er vijf : de bibliotheek, kunst, archieven en manuscripten, de geschiedenis van het instituut en het onderzoek en bibliografieën. Deze laatste is waarschijnlijk wel de interessantste en bestaat uit 4 afzonderlijke databases : Cephalopod Bibliography, Marine Mammals Bibliography, Museum Studies Database en Smithsonian Bibliography database. Ik vulde de trefwoorden '*Sepia officinalis*' in en dit resulteerde in een lijst van 352 verwijzingen naar artikels en onderzoeken. Verwacht echter niet teveel want het enige wat op het scherm verschijnt zijn : de auteur, de titel van het werk, boek of tijdschrift, publicatiejaar en de overige trefwoorden. Het artikel zelf is niet te verkrijgen, men kan natuurlijk altijd vragen of ze een copy zouden opsturen. Vragen staat vrij.
Op de database van archieven manuscripten vulde ik het trefwoord 'sinensis' in en er werd 1 verwijzing gevonden, namelijk een Duits artikel over de Chinese wolhandkrab.

Titel: SIRIS Cephalopod Bibliography

Adres: <http://www.nmnhp.si.edu/cephs/cephs3.htm>

Taal: Engels

Bespreking: Zelfde organisatie als voorgaande bespreking, maar nu beperkt tot de Cephalopod Bibliography. Het gaat hier niet om informatie die in de gekende, grafische omgeving van het WWW kan opgevraagd worden, maar om een database die te raadplegen is via Telnet, wat minder gebruiksvriendelijk en minder overzichtelijk is. Op bovenvermeld adres vind je de verwijzing naar het Telnet-adres. Het hang natuurlijk van je browser af of je deze informatie kunt raadplegen. Mijn ervaring is dat dit met netscape 2 (zonder plug-in) niet lukt, met Microsoft Explorer 2 en 3 is het geen enkel probleem, want er wordt een apart venster opgestart (het is niet mijn bedoeling om reclame te maken voor Bill Gates)

Titel: De Strandwerkgroep en natuurreservaten vzw afdeling Middenkust

Adres: <http://www.ping.be/~pin11375>

Taal: Nederlands en Engels

Bespreking: het adres wordt gedeeld door twee verenigingen. Beide Nederlandse versies bieden al heelwat informatie, maar aan de Engelse versies is er nog heel wat werk.

Op het deel van natuurreservaten vzw afdeling Middenkust is volgende informatie terug te vinden : Natuurreservaten vzw, afdeling Middenkust, hoe men lid kan worden, natuur aan de Middenkust, links, activiteitenkalender, een dossier (momenteel een overzicht van de watervogeltellingen), de Open Natuurdagen hen hoe men de natuurreservaten aan de Middenkust in het bijzonder en in Vlaanderen in het algemeen (financieel) kan steunen.

De website van De strandwerkgroep biedt volgende informatie : algemene informatie over De Strandwerkgroep, lid worden, De Strandvlo (o.a. de inhoudstafel van het laatst verschenen nummer), De excursiekalender, links en waarnemingen. Wat die laatste rubriek betreft, is het vooral de leden van De Strandwerkgroep die zullen bepalen hoe die rubriek er zal uitzien. Als ik regelmatig waarnemingen krijg doorgespeeld dan zal dit een interessante rubriek worden. Het is niet de bedoeling dat deze website de rol van De Strandvlo overneemt voor het publiceren van waarnemingen; als er aan een interessante waarneming enkel regeltjes gewijd worden op het WWW, dan kan die waarneming nog altijd in een artikel besproken worden in De Strandvlo. Voor recente waarnemingen : Johan Mares, Rietmusstraat 4 te 8400 Oostende (tel. : 059/70.24.63, E-mail : Johan.Mares@ping.be).

De volgende keer komen de listservers en newsgroups aan bod.

**Rietmusstraat 4
8400 Oostende**

Chinese wolhandkrab welkom hapje voor hongerige vogels op bevroren strand te Koksijde-Oostduinkerke

M.-Th. Vanhaelen

Na het wegsmelten van de indrukwekkende wintervloedlijn (een muur van $\pm 1,5$ m hoog en plaatselijk tot 5 m breed bevroren brandingsschuim !) vond ik er op 24 en 25 januari 1997 tegen de resterende ijsplakken massaal krabbenschilden en -poten. Deze maaltijdresten roepen als laatste getuigen de 'struggle-for-life'-taferelen op, die zich hier rond de jaarwisseling afspeelden.

Reeds gedurende vier weken ingevroren lege schilden, poten en schaaarpoten met nog vers vlees van de niet te versmaden Noordzeekrab *Cancer pagurus* kwamen tevoorschijn, veel talrijker dan ik deze soort ooit op het strand aantrof : van de grens met Nieuwpoort tot Koksijde, Ster der Zee lagen er minstens een 1000-tal, het waren vooral schilden van jonge dieren, van 6 à 8 cm breed.

Carcinus maenas, de strandkrab werd het talrijkst verorberd : zeker een 3000-tal schilden en vele 10-tallen poten lagen regelmatig verspreid in ± 5 km vloedlijn.

Slechts 4 schilden van de fluwelen zwemkrab, *Liocarcinus puber*, 2 van de helmkrab, *Corystes cassivelaunus*, 1 van de breedpootkrab, *Portunus latipes* en hoogstens 20 van de gewone zwemkrab, *Liocarcinus holsatus* werden over de afgezochte afstand in de vloedlijn aangetroffen.

De mooiste vondsten echter waren 3 schilden van de Chinese wolhandkrab, *Eriocheir sinensis* : 1 te Koksijde (5,4 cm x 5 cm) en 2 te Oostduinkerke, St.-André (5,9 cm x 5,5 cm en 7 cm x 6,4 cm). Er lag ook een zeer verse (immers pas ontdooide !) linkerschaarpoot met vlees van *Eriocheir sinensis* (palmbreedte : 1,9 cm).

Pas vanaf een schildbreedte van 5 cm trekken de Chinese wolhandkrabben naar zee om er te paren tijdens de herfst. Vanaf oktober tot half december bereiken ze het kustwater (Adema, 1991). Ook vorige winter werden 4 verse schilden en één rechterschaarpoot van volwassen dieren op stranden van de Westkust tijdens en na de vriesperiode verzameld. (Vanhaelen, 1996). Volgens Adema (1991) hebben deze volwassen krabben vrijwel geen natuurlijke vijanden omdat ze door hun harde pantser goed beschermd zijn.

Toch denk ik dat in extreem koude winters de harde, stekelige schilden geen belemmering vormen voor de uitgehongerde zeevogels; afgepikte schaarpoten en ook een aangepikt schild wijzen in die richting, doch de harde schaarpoet (met lange vervaarlijke stekel) die nog heel wat vlees bevat, kan blijkbaar door de vogels niet gekraakt worden. Aangezien de Chinezen deze krab als een delicatessen beschouwen (Adema, 1991) zullen de zeevogels er vast ook van genieten hebben.

Het is nu nog even afwachten en onder andere regelmatig de stranden observeren om te weten te komen of deze soort die in de herfst 1996 toch sterk toegenomen was in onze streken (Mares, 1996) deze bitterkoude winter overleefde.

Literatuur

Adema, J.P.H.M., 1991. De krabben van Nederland en België. Leiden. Nat. Natuurhistorisch Museum. 244 p.

Mares, J., 1996. De Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis* (H. Milne Edwards, 1854) in het Oostends havengebied. De Strandvlo 16(3) : 92-93.

Vanhaelen, M.-Th., 1996. Massaal aanspoelen van krabbenschilden na de langdurige vorstperiode in de winter 1995-1996 aan de Belgische Westkust. De Strandvlo 16(3) : 94-96.

Aanvulling

Ook Franky Bauwens vond op 25 januari 1997 3 schaarpoten en 3 schilden van *Eriocheir sinensis* te Lombardsijde.

**Lindegaarde 3
1830 Machelen**

KORTE MEDEDELINGEN

De struikspons, *Raspailia hispida* tweemaal aangespoeld aan de Westkust

35987

Op 16 november 1996 vond ik te Koksijde een sponsje dat door F. Kerckhof op naam gebracht werd, namelijk *Raspailia hispida*. Het lijkt op een fijn struikje of boompje dat regelmatig en breed vertakt is en puntige uiteinden heeft. Het is dof en beige-achtig gekleurd. Het exemplaar is ± 9 cm hoog en ± 13 cm breed. Ik herinnerde me dat ik al eerder een soortgelijk sponsje vond : die eerste vondst dateert van 28 december 1995 te Oostduinkerke en meet $\pm 8,5$ cm x 10 cm.

Een ander soort boomvormig sponsje spoelde vroeger (2 december 1990 en 25 februari 1994) reeds aan te Koksijde-Schipgat. Deze soort was helder tot licht okergeel gekleurd, met bredere takjes en voelde erg fluweelachtig aan. Deze 2 sponsjes zijn ook regelmatig vertakt, doch eindigen breed gevorkt (Y). Ze waren vers en ± 5 cm en ± 10 cm hoog. *Axinella agnata*, een soort gele geweispons, beschreven door S. Weinberg (1994) beantwoordt het meest aan het uitzicht van deze sponssoort.

De 4 sponzen zijn telkens gevonden in een periode dat bundels bruinwieren en kluwens hydroidpoliepen zeer talrijk aanspoelden, een paar weken na een zuidwestenstorm. Vermoedelijk zijn de sponzen dan ook met dat drijvend materiaal naar onze stranden gevoerd.

Literatuur

Weinberg, S., 1994. Découvrir l'Atlantique, la Manche et la mer du Nord. Nathan, Paris. p. 148-150.

M.-Th. Vanhaelen

Vondsten van *Aglaophenia pluma*, zeepluim op 16 november 1996 te Koksijde

35988

Die dag lagen er in de vloedlijn tussen de 10 golfbrekers van Koksijde honderden kluwens, waarin riem-, knots- en blaaswieren verstrengeld zaten. Iets lager telde ik een

60-tal hauwwieren, *Halidrys siliquosa* en 2 vezelwieren, *Cystoseira baccata*. Op één hauwwier en op één vezelwier zat een kolonie hydroidpoliepen, die door Francis Kerckhof gedetermineerd werd als *Aglaophenia pluma*. De zeepluim werd slechts tweemaal gemeld bij ons Natuur Historisch Archief.

- Een vondst op 24 januari 1983 op vezelwier, De Haan-Vosselslag
- Een vondst op 25 februari 1983 op vezelwier, De Haan-Wenduine

Zelf vond ik ze, sedert 1980 tot nu nog nooit aan de Westkust.

Bij oppervlakkige waarneming lijkt de zeepluim erg op gekromde zeeborstel, *Hydrallmania falcata*, doch de wijze waarop de poliepen als een gevlochten netje omheen de bruinwieren gewonden zijn, toont duidelijk dat het hier om een andere soort gaat. De pluimpjes zijn zeer sierlijk, maar toch iets forser dan die van gekromde zeeborstel.

M.-Th. Vanhaelen

SIGHTS OF NATURE

DE PUTTER

Nieuw adres !!!

Pieter de Conincklaan 108
8200 Brugge - Sint Andries
Tel.: 050/31.50.01 - Fax : 050/31.68.47

Het adres voor de natuurliefhebber :

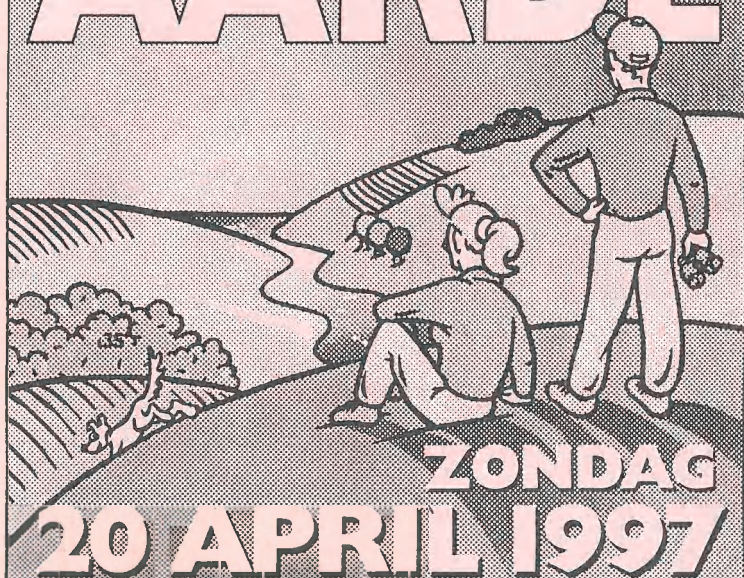
- Verrekijkers
- Sterrekijkers
- Microscopen
- Stereomicroscopen
- Loupen
- Statieven
- Kompassen
- Natuurboeken
- Nestkassen
- Sportieve kledij
- Laarzen
- C.D.'s met natuurgeluiden
- Geschenkartikelen

Bezoek onze Showroom. Je vindt er de grootste keuze aan optisch materiaal, aan de voordeligste prijzen.
Vergelijk en test het materiaal in een natuurvriendelijk kader. Rechtstreekse observatie in de tuin

Plan zie achterzijde ➤

DAG VAN DE AARDE

**ZONDAG
20 APRIL 1997**

'Landschappen in de kijker'
op meer dan 120 plaatsen in Vlaanderen

GRATIS
programmakrant
verkrijgbaar bij :

**bond beter
leefmilieu**

Overwinningstraat 26, 1060 Brussel
tel. 02/539 22 17, fax 02/539 09 21,
E-mail: bblv@pophost.eunet.be